

TÉLI NAPOK

Az utcának csak egyik oldalán épültek házak, bal felé a temető fáira esik a tekintet. A város messzi lenn van, párás időben vagy amikor olyan a szél járása, felhatol ide a vonatfüttys az utcák zaja. A levegő tiszta, könnyíti a lélegzetet, nyáron a közeli rétek illatával, ilyenkor télen pedig a meleg konyhák lehelete old egy keveset a fagy fémszagán. Csendes vidék. A városból kanyargós út vezet ide meredeken; a vége felé a házak kis kertek mögé vonulnak. Nagy fák kerülnek elő az épületek mögül, az úttest fölött néha összeérnek, de az ágak szövedéke között ott látszik a város.

Amint ebéd után a meredeken hazafelé igyekezett, nyomást érzett a gyomra tájékán. Alattomosan terjengett, s olykor mélyebb lélegzetvételre készítette. Az emelkedő közepén letette aktatáskáját és a szatyrot, amiben kettőjük vacsoráját vitte. Lenézett a városra, megtapogatta hasát, magyarázatot keresve arra gondolt, talán túl sokat evett, de mindjárt rájött, ez nem így van. Sosem evett túl sokat.

Itt fenn lakott a tetőn. Mikor pár hónapja megnősült, és ide költöztek erre a nyugalmas vidékre, azt remélte, életében minden jóra fordul.

Amíg hazaért, még kétszer pihent meg: maga elé, a havas járdára tette az aktatáskát és a szatyrot. Kesztyűs keze fejével végigsimított homlokán, és türelemmel figyelte, hogy fagy az izzadság a borzas gyapjúsálakra. Mínusz tíz fok alatt volt, január, nem tudta, miért izzad ilyenkor.

Otthon begyűjtött, nagy aktatáskájából kitette a könyveket az asztalra, kinyitva őket a kis papírszeletekkel megjegyzett helyeken, és munkához látott. Két könyvből olvasott, s közben tiszta papírlapokra jegyzett.

Négy óra tájt hazaért a felesége, és likőrös csokoládét tett elébe az asztalra. Ő elmosolyodott, és ültében magához vonta az asszonyt.

Aránylag rövid idő alatt megette az egész csokoládét. Igyekezett olyan testtartást találni, ami feledtetni tudná a gyomra körül fészkelő szokatlan érzését, de az, amit eddig nyomásnak ítélt, most egy helyre összpontosult, és fájdalommal sűrűsödött. Kicsit előregörnyedt, aztán félretaszítva a könyveket, könyökével az asztalra nehezült. Elszóródó tekintete alatt a félig szívott cigaretta elsenyvedt a hamutálban.

Judit, aki vele szemben az ágyon egy német író elbeszéléseit olvasta, többször ránézett. Egyikük sem szólt egy szót sem.

Jóval később Áron azt mondta:

– A nyúlnak fáj valami. Itt – és a gyomra felé mutatott.

– Nem lesz beteg az én nyulacskám, ugye? – kérdezte Judit. Az asztalon keresztülhajolva, könnyen belemarkolt Áron sötét, tömött hajába.

– Nem – mondta a férfi. Mindjárt azután felkelt, és furcsán sietve kilépett a szobából. Kinyitotta a terasz felé vezető ajtót, állt ott egy keveset, majd visszajött. Aki ekkor látja, nem érti, mit akarhatott. Áron sem tudta, mi volt ez.

Körülbelül két oldalt olvasott, amikor ismét felugrott és kisietett. Künn nekitámaszkodott a behavazott kőpárkánynak. Nehéz éveket élt át, de a betegségnek ezt az érzését nem ismerte. Megújuló émelygésében most mintha egész teste készült volna feloldódni. Kiegyenesedett, nézett saját hasára idegenül, a ruha és a bőr alatt

elvesző felismeréssel. Utálta az egészet. Idegen lett maga előtt, magában a fájdalommal, szeretete volna kínokkal rakott testét magára hagyni. Felesége kijött utána, s Áron nedves homloka alól rámosolygott, hogy az ébredező aggodalmat eloszlassa.

A délután folyamán többször hagyta abba munkáját: ki kellett mennie a levegőre. Hallotta, hogy Judit mindig kikíséri, s valamivel mögötte megáll. Nem szóltak egymáshoz. Vártak.

Judit tett-vett a szobában.

– Elmúlik – mondta –, meglátod, el fog múlni. Talán a májad lesz, egyszer mesélted.

– Talán – mondta Áron. – De az is lehet, hogy valami más, ami még nem volt, amit még nem ismerünk.

– Mégis, tudnod kellene. Nem olyan, mint akkor? Ha emlékszel...

– Elfelejtettem. Akkor azt hittem, tévedés volt. Azt hittem, tévedés, hogy beteg vagyok. Nem voltam rákészülve, az volt a tévedés. – Áron maga elé nézve, lassan és terhes színtelenséggel beszélt. Összeszedte könyveit, elrakosgatta a szerte heverő papírlapokat, aztán megnyitotta egy kicsit a sarokablakot, és odahúzott egy széket. Itt ült, nézte a téli égboltot, a késő délután lilának tűnő felhőit, amíg teljesen besötétedett.

Ritkán néztek egymásra. Judit, kezében könyvvel, az ágy peremén ült, nem olvasott, férjét figyelte, amint szokatlan közönyével kibámult a fák csücskére s az égre. Bizonyos volt abban, hogy Áron rövidesen jobban lesz, mégis kicsit eltávolodni érezte, nyugtalanná vált. Nem bírta ezt a hallgatást. Nem bírta a csendet, ami most úgy ülte meg a szobát, mint nehéz pára, ami még a gondolatokat is bedegeszti.

Tanácsstalanságában aztán felállt, ide-oda lépdelt, rakosgatott, mint aki vendégeket vár. A végén megkérdezte, mit vacsorázna. Áron azt felelte, semmit, legfeljebb tejet.

– Valamit a tej mellé – kérlelte az asszony –, van sajtunk, egy kevés vaj is, pirítanék kenyeret.

– Talán pirítóst, reszelt sajttal – egyezett bele Áron. – Azt megpróbálhatjuk.

Két-három falást evett az eléje készített ételből, aztán levetette ruháit, és befeküdt az ágyba. Nem is emlékezett, mikor feküdt még le ilyen korán.

– Ma legalább korán fekszem le. Végre egyszer kívánságod szerint idejében ágyba kerülök.

Judit kérte, ne beszéljen most így. A szoba közepén állt, tálcával és törülöronggyal a kezében.

– Ne érts félre – mondta Áron, mikor elnyúlt a könnyű takaró alatt –, ma nem örülhetünk ennek. Nyoma sincs itt az örömnak. Ha tudni akarod, teljesen ki vagyok készülve. Leszedtek a lábamról. Higgyük el?

Judit eligazította a takarót, és az asztalkát egészen közel tolta az ágyhoz.

– Azt kérdeztem – szólt ismét Áron –, higgyük ezt el, mit gondolsz? Vagy beszéljük be magunknak, hogy csak bebeszéltük magunknak, hogy beteg vagyok?

Judit zavarban volt. Azt mondta, ő most nem tud gondolkozni, úgy érzi, egy kicsit ő is beteg. A tejet kis csuporban, fatálcán hozta be, s úgy tette a rövid lábú asztalka szélére, hogy férje könnyen elérhette.

– Azt hiszem, csak szeretnél beteg lenni – mondta Áron. Minden korty előtt maga elé nézett, mintha fontolóra venné, s alig negyedrészt itta meg.

- Nem jó? – kérdezte Judit.
- De jó. Csak nem kell.
- Mit tegyek?
- Azt hiszem, semmit. Hagyj mindent így.

Judit odaült az ágy végébe, gondolatait eleresztve nézte, mint alszik el. Az elfelejtett napokra próbált emlékezni, amit ezzel az emberrel könnyed biztonságban töltött. Megfogalmazni nem tudta, de eszmélete mélyén megsejtette, hogy közösségük szála, amely hónapok során az egymásnak szánt tekintetek és szavak összhangjában megedződni látszott, csak a hétköznapiak méreteit képes beérni, s mindaz, amit iránta érzett, most céljától fosztottan hull el körülötte, mert Áron, most először, nem az, aki volt: ahogy valami bajtól ellankadtan itt piheg a takaró alatt, olyan, mint aki alig képes valamit viszonzni.

Éjjel három körül újra kiment a teraszra, pizsamában, ahogy kikelt az ágyból. A rosszul lét negyedórán át tartotta a havas kőpárkánynak támaszkodva. Öntudata mintha lassan kipergett volna belőle, s csak maradékával próbálna egy szétesni készülő testet összetartani. „Úgy csinál, mint ami nem akar elmúlni. Mint ami végre rám talált” – gondolta. Künn megennyhült, a levegő szagából tudta, s miután megkönnyebbült, nem sietett be. Nem fázott, csak a bordák alatt terpeszkedő konok fájdalmat érezte. Reggel valamivel jobban volt, de amikor szokása szerint az időt kémlelni kiment a ház elé, olyan óvatosan lépett le a lépcsőkön, mintha kiömlene. Bőrén fájoan érezte a ruha és a reggeli szél érintését. Keveset reggelizett, tejet pirítóssal, s amikor Judit kilenc órakor elment, még nem fejezte be. Azt mondta, később, délfelé ő is bemegy a városba, s majd együtt hazajönnek. Kiment a kertbe, összejárákálta a langyos szél-

ben megrokkant havat. Itt érte utol ismét a fájdalom. Nem erősebben, mint eddig, de biztosan kapaszkodott meg gyomra egész tájékán. Az émelygés aztán lassan eláradt egész testébe, az ujjába is, haja alatt hideg lett a fejbőre. Anynyira elgyengült, hogy leereszkedett a lassan szennyesedő hóra. Mire bemehetett, latyakossá vált alatta.

Judit ott térdelt az alacsony ágy mellett. Áron, ahogy felébredt, látta a nagyra nyílt, meleg szemeket s a kezeket, melyek végigsimítanak homlokán. Kinyújtotta a kezét, az asszony hűvösnek vélt karját kereste, ujjait gyöngén belenyomta. Judit némán, csak a szemével kérte, mondjon valamit. Ő, valami közvetítést keresve, az asszony puha tekintetét próbálta a magáéhoz kötni, de az csak bágyadt támolgyást látott a szemekben. Arra gondolt, hogy tegnap óta teste egészen elgyermekesedett, akár egyik karjában is elférne.

– Fáj? – kérdezte.

Áron bólintott.

– Orvost hívok, jó? Addig is eszünk valamit.

– Várjunk még – mondta Áron. – Várjuk ki ezt a napot.

Judit a férfi lélegzetvételei mögött látta a betegséget, de szavaiban mégis valami biztosságot érzett. Citromból italt készített, és mellé ült az ágyra. Áron fejével az asszony árnyékára feküdt, s elszenderedett. Három óra felé felébredt, s ivott a limonádéból. Judit figyelte.

– Mondd – kérlelte –, mondd, légy szíves, mit tegyek veled?

Áron hallgatott.

– Nem értem ezt, ami itt folyik, ezt az egészet. Most mit csinálunk? Odabújok melléd, akarod?

– Nem – intett Áron. Lassan ingatta a fejét, tétován nézett a feleségére. Lomhán utána-nyúlt, aztán amikor hozzáért, kezét visszahúzta.

– Itt ülök veled. Az jó? – kérdezte Judit.

– Ülhetsz.

– Ülhetsz! Menjek el?

Judit eltávolodott, és a szoba másik feléből figyelte. Áron kis idő múltán magához hívta.

– Ülj ide. Add a kezed.

Judit a beteg kinyitott tenyerébe tolta karját, de Áron kis idő után megfogta, és távolabb tette. Nem bírta az asszony melegét, elfordította a fejét.

– Hagyj most nyugton – mondta. – Menj ki. – Áron kóválygó gondolataiban most már megérett a bizonyosság, hogy ez olyan betegség, ami ostobán, konok erőszakossággal, de kérlelhetetlen belső magyarázat alapján költözött belé, s ahogy testét mint alkalmatlan kis tömeget érezte ott elsüppedve, csendes düh öntötte el.

Judit körülbelül egy negyedóra múltán jött be, télikabátban volt. Az ajtóból figyelte. Mikor észrevette, hogy Áron kinyitja szemét, odament.

– Most ugye beleegyezel, hogy orvost hívjunk? Gondolkozz, mi lesz ebből. Áron nem nézett rá.

– Nem érdekel – mondta. – Most már ez nekem mindegy. Például lehet, hogy túl későn mennél.

Judit egy kis szünet után kérdezte:

– Hogy érted azt, hogy túl későn?

– Jól. Úgy.

– Inkább hallgass. Pihenj.

– Úgy értettem. Elhallgatok. Elpihenek. Arra megy ki az egész.

– Ne folytasd, úgysem értek ebből semmit.

– Ó,majd megérted. Olyan kézenfekvő lesz,

hogy megérted. Hetenként bizonyos órákat fogsz nekem szentelni a gondolataidból. Az érzéseidből is, legalább az elején, egészen addig, amíg rájössz, micsoda értelmetlenség.

– Ez mi? – kérdezte Judit.

– Megszoknád – folytatta Áron. – Magányodban nagyon fogod magad sajnálni, de majd segítesz te magadon.

– Arról beszélgetünk, hogy talán meghalsz? Áron egy kicsit elmosolyodott.

– Ha te mégis úgy gondolod, hogy nem késő, hívj egy doktort. Egy csodadoktort. Én úgy érzem, mindent megevett a fene.

Judit kifelé készült.

– Ebből elég – mondta.

– Ne siess, megütöd magad. Most csoda jól nézel ki itt mellettem.

– Nem sietek – mondta Judit, és megállt. – Amíg aludtál, telefonáltam. Mit képzelsz, ki nézi ezt végig? Ki bírja ezt ki?

– Jó, akkor maradj. – Áron csendesen, majdnem hangsúlytalanul beszélt, közben mélyen lélegzett, hogy az újra meg újra rátámadó émelégést visszaszorítsa. Aztán kicsit megélenkült:

– Ha már telefonáltál, hát akkor maradj. Ez megjárta az eszedet. Kötelességtudó eszed van, tudd meg. Az első pocsék napot nem bírja végig, telefonál: legyen elég. „A férjem, doktor úr, elrontotta a gyomrát. Megint elrontott valamit. Szíves közbelépését kérjük, mert így szomorúan nézünk ki.” Így van?

Judit hallgatott.

Áron mintha csak magának beszélt volna:

– Javítsa meg nekem ezt a nyulat, nem jó így semmire. Szeretem, ha jól megy sorom. A jólét zavartalan egyhangúságát nagy pihenésekkel. A hullákat pedig utálok. Nincs mit kezdeni

velük. – Judit leült egy székbe, Áron hozzá fordult: – Megértelek. A szeretet, útján a hulla felé, elakad a körös-körül dongó legyek színeségén. Sajnálja elpazarolni magát. Körülbelül ez, amire gondolsz.

– Eddig örültem, ha megszólaltál – mondta Judit. – Csak ez volt, amire gondoltam. Volt valami nyugodt értelem a hétköznapiakban.

– Eddig tünetmentes volt a betegség – mondta Áron –, de így most már élvezhetlenné tette neked a hétköznapiak értelmét. Ilyenkor fordul orvoshoz az ember, jöjjön a diagnózisával: „emésztőszervek és lélek pangása; nehéz pasas”.

Aztán hallgattak. Fáradtan néztek egymásra, s Áron lassan ismét magába borult. Judit türelmetlensége lassan megoldotta szemeit, s a könny vékony erecskéiben csorgott az álla alá.

Az orvos hat óra után érkezett. Megtapogatta a hasfalat, a gyomor és a máj tájékát. Áronnak fel kellett állania. Laboratóriumi vizsgálatokat írt elő, gyógyszereket ajánlott, s ha reggelig nem lesz jobban, mondta, be kell mennie a kórházba.

Vacsoraidőben két barátja kereste. Judit csak nagyon nehezen engedte be őket. – Halljuk, beteg vagy – mondták. – Kikészültél. Áron bólintott.

– Meghalsz – mondta az egyik.

– Beteg nyúl – szólt a másik.

– Honnan veszed ezt, hogy beteg nyúl? – kérdezte Áron. Alig ismertek a hangjára.

– Olyan vagy. Úgy nézel ki.

– Hallod, mit mond? – fordult Judit felé.

Elmosolyodtak.

– Azért jöttünk – mondta az egyik –, mert készülünk síelni. Ha nem halsz meg, magunkkal viszünk.

– Egy fenét! – mondta Áron.

A barátok nem látták még Áront betegen, ágyban sem. Szemében nem láttak ilyen nyomorúságot. Zavartan topogtak az asztal körül. – És mondd – kérdezték –, mit érzel?

– Semmit. Csak hülyéskedem.

Nevettek:

– Nem vagy te beteg. Hiányzik neked innen egy jó társaság, ennyi az egész. Untad magad, ez a baj. Hát nem?

– De igen – mondta Áron. – Ez az. Elfogott az unalom. Untam a gyomromat, s a gyomrom is unta a maga részéről állandó evéseimet. Az egész ettől a rohadt unalomtól van.

Többet nem beszélt, torkában megvastagodott a levegő, a hangok mint távoli susogás értek a füléhez. Csak hűvös homlokán érezte a szelecskét, mikor a barátok elmentek.

Áron egy vedret vagy lavórt kért.

Judit, amikor később belépett, az edény felekén valami sötét, barnás-pirosas dolgot látott. Elgyengült az irtózattól.

– Vér – mondta Áron. Ült az ágyában, és odaintette feleségét. Az asszony nagyon kérte, fekdjék le. Az ijedtségtől alig bírt beszélni. Áron megfogta a karját.

– Gyomorvérzés – mondta. – Most tudjuk, miről van szó. Kilyukadt, az tett így tönkre. Mit szólsz hozzá?

– Dőlj vissza, kérlek.

Áron legyintett:

– Még sose láttál ilyet, ugye? Hát én sem. Bíztam mindenben, ami az enyém, a tartósságukban. Úgy látszik, ez is kellett. Megfeledkeztem egy csomó mindenről, mintha egyedül élnék. A természet szempontjából vegyi folyamat, nekünk meglepetés. Nyomorúságos meglepetés, itt, ebben a vederben.

- Hagyd ezt most. Ez túl sok.
- Nem bírod? Undok dolog, az biztos. De nem közhely. A vér láttán magadra eszmélsz.
- Hagyta, hogy Judit óvatosan a hátára fektesse.
- Mielőtt a mentők érkeztek volna, Áron megébredt.
- Haragszol? – kérdezte Juditot, aki ott ült ágya szélén, arcán a kétnapos töprengés árnyékaival.
- Miért, Áron, miért haragudnám?
- Ne haragudj ezért rám. Tulajdonképpen kitoltam veled. De ezt nem tudhattam előre. Mást mindent megmondtam neked, hát bocsáss meg. Az igazság az: alaposan kitoltam veled. Jól bevásároltál velem.
- Ó, annyit beszélsz. Ül nyugton.
- Pedig ez így van. Nincs mit kezdj most velem, így kiterítve, ahogy vagyok.
- Én azt hiszem, nagyon ostoba vagyok – mondta Judit. – Ahogy viselkedem. Elkínóztál, fegyvertelen vagyok.
- Ezért külön bocsáss meg – mondta Áron.
- A szenvedés homálya néha undorítóvá teszi az embert.
- Judit megfordította feje alatt a párnát, felrázta, és úgy tette vissza.
- Áron.
- Mondd.
- Közöttünk azért most van valami.
- Elmúlik. Megértjük.
- Te is érzed?
- Nem egyéb az, csak az ijedtség. Nem mindig látjuk egymást. Megijedtünk. Most biztosan valamennyire meg fog változni az életünk. Megfontoltabb és őszintébb lesz. Én azt hiszem, jobb lesz így. Te nem gondolod ugyanezt?
- Még nem tudom.

– Majd rájössz. Többek közt emlékezni fogunk rá: „Amikor beteg voltál”; „Amikor utáltál, ki is küldtél a szobából.” Vagy: „Vért, ó, azt én is hánytam.”

– Ne, Áron.

– Vagy ehhez mit szólsz: „Apának a gyomrát nem szabad bokszozni.” Jó lesz.

– Apának a gyomrát? – Judit mosolygott.

– Igen – folytatta Áron. – Persze neked lesz nehezebb. Bajlódni fogsz velem, én pedig komiszkodni. Hallgatnod kell nyugós dörmögéseimet. Fogod ezt bírni?

Judit odafúrta a fejét.

– Azt hiszem.

– Hát akkor jó.

– Ígérem, csak gyógyulj meg.

– Én meggyógyulok – mondta Áron –, de te csak ne ígérj semmit. Ígérjük inkább azt, hogy nem ígérünk egymásnak semmit. Elég lesz nekünk a pillanatok őszintesége. Ugye érted? Szükségünk van ígéretekre? Hát nincs.

Hallották, amint az autó megáll a ház előtt.

– Ki kér ígéreteket, ezt most még, légy szíves, találd el.

– Aki bizalmatlan, vagy aki gyáva.

– Nem erre gondoltam – mosolyodott el Áron –, de ez is jó. Annyi, mintha eltaláltad volna.

Rásegítették a hordágyra, és a síkos úton óvatosan közeledtek vele az autó felé.